gemeente
Haarlemmermeer

nota van B&W

Onderwerp	Samenwerkingsagenda 2023-2025 en monitor sociaal domein
Portefeuillehouders	mr. Charlotte van der Meij, Charif El Idrissi MSc
Collegevergadering	17 oktober 2023
Inlichtingen	Hans Blok (+31235674807)
Registratienummer	8384049

1. Voorstel

Collegebesluit(en)

Het college heeft besloten om:

1. de Samenwerkingsagenda 2023-2025 'Meedoen mogelijk maken in Haarlemmermeer' met een concrete uitwerking van de vier opgaven uit het algemeen beleidskader sociaal domein (meedoen stimuleren, bestaanszekerheid herstellen, kansengelijkheid vergroten en gezond leven makkelijker maken) vast te stellen;
2. in te stemmen met het voorstel voor een nieuwe monitor sociaal domein;
3. deze nota ter informatie te zenden aan de raad.

2. Samenvatting

In het raadsvoorstel 'Algemeen beleidskader sociaal domein' (7532520) van 4 april 2023 kondigden we aan dat we in het najaar van 2023, in de vorm van een samenwerkingsagenda, met een concrete uitwerking van het algemeen beleidskader sociaal domein (hierna: beleidskader) zouden komen. Ook kondigden we aan met een voorstel voor een nieuwe monitor sociaal domein te komen, ter vervanging van de Transformeermonitor.
In de samenwerkingsagenda 2023-2025 'Meedoen mogelijk maken in Haarlemmermeer' (hierna: agenda) vertalen we wat we in het beleidskader van plan zijn in concrete activiteiten. Een extern bureau ontwikkelde voor ons een voorstel voor een nieuwe monitor sociaal domein, inclusief een voorstel voor een nieuwe opzet van het (jaarlijks) verplichte cliëntervaringsonderzoek Jeugd en Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo).
Voor de agenda en het voorstel voor de nieuwe monitor hebben we op verschillende momenten en verschillende manieren inbreng opgehaald. Dat deden we bij een groot aantal betrokkenen, waaronder de raad, inwoners, ervaringsdeskundigen, de Participatieraad, samenwerkingspartners en onze eigen ambtelijke organisatie.

3. Uitwerking

3.1 Wat willen we bereiken?

In het beleidskader staan vier opgaven centraal die we de komende jaren prioriteit geven in het sociaal domein. De opgaven zijn: meedoen stimuleren, bestaanszekerheid herstellen, kansengelijkheid vergroten en gezond leven makkelijker maken. We kiezen er daarbij bewust voor er vooral te zijn voor inwoners in een kwetsbare situatie. Per opgave benoemen we in de agenda activiteiten die hieraan duidelijk bijdragen.

In het beleidskader staan ook leidende principes waarmee we in het sociaal domein vanuit de bedoeling (meedoen mogelijk maken in Haarlemmermeer) willen werken. Leidende principes geven richting aan de manier waarop we (samen)werken, met oog voor de menselijke maat. En helpen om 'het goede te doen'. De leidende principes zijn: luisteren, doen wat nodig is, samenwerken op basis van vertrouwen en ruimte geven aan de kracht in de samenleving. In de agenda geven we aan hoe we gericht met leidende principes aan de slag gaan.

In het beleidskader zijn uitgangspunten geformuleerd voor meten in het sociaal domein, met als hoofdregel: meet met mate, niet alles wat ertoe doet is meetbaar en niet alles wat meetbaar is doet ertoe. Op basis van deze hoofdregel hebben we door een extern bureau een voorstel voor een nieuwe monitor sociaal domein laten ontwikkelen, waaronder een voorstel voor een nieuwe opzet van het (jaarlijks) verplichte cliëntervaringsonderzoek Jeugd en Wmo. Op basis van dit voorstel houden we in de komende jaren in het sociaal domein de vinger aan de pols.

3.2 Wat gaan we daarvoor doen?

In de agenda vertalen we wat we in het beleidskader van plan zijn in concrete activiteiten.

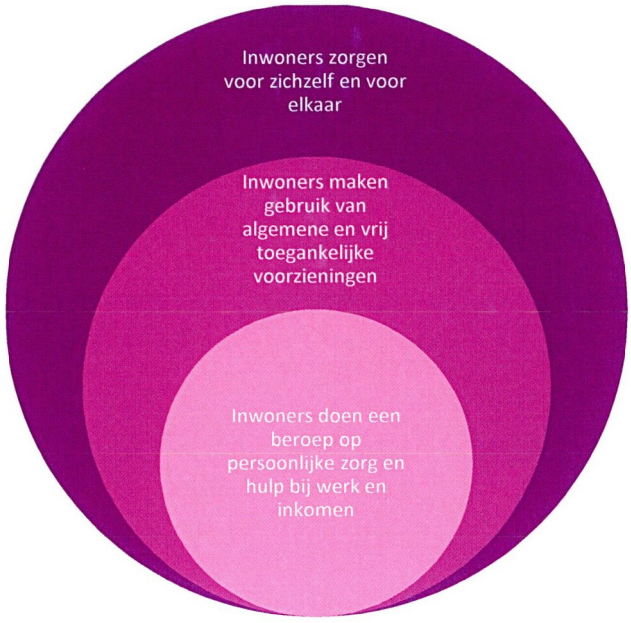
Activiteiten

In de agenda volgen we de indeling die we ook in het beleidskader hanteren.
Hoofdstuk 1 van de agenda bevat activiteiten die duidelijk bijdragen aan de opgaven: meedoen stimuleren, bestaanszekerheid herstellen, kansengelijkheid vergroten, gezond leven makkelijker maken. Per opgave hebben we gekeken waar de activiteit het best past, waar het zwaartepunt ligt. Dat wil niet zeggen dat er geen raakvlakken zijn met de andere opgaven. Het gaat om activiteiten op verschillende beleidsterreinen. Activiteiten vatten we breed op. Het kan gaan om projecten, programma's, aanpakken, initiatieven, onderzoeken, de implementatie van nieuwe of herziening van bestaande wetgeving. Soms gaat het om accenten binnen specifiek beleid. Met veel van deze activiteiten zijn we al bezig. Met andere gaan we aan de slag.
Ontwikkelingen van buiten, waar we iets mee moeten, en goed passen binnen één of meer opgaven uit het beleidskader, geven we ook een plek in deze agenda. Bijvoorbeeld de herziening van de Participatiewet en de lokale vertaling van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Integraal Zorgakkoord (IZA).
Een aantal activiteiten (hoofdstuk 2 van de agenda) komen voort uit eerdere aanbevelingen van de visitatiecommissie financiële beheersbaarheid sociaal domein.
De agenda bevat ook activiteiten die direct relateren aan beleid in andere domeinen dan het sociaal domein (hoofdstuk 3). Het gaat om een relatie met de Omgevingsvisie, woningbouw(ontwikkeling), dienstverlening en (sociale) veiligheid.
In hoofdstuk 4 lichten we apart activiteiten uit die een gebiedsgericht karakter hebben. Dit hoofdstuk heeft een overlap met de activiteiten in hoofdstuk 1 en 2.

Kijkglas

Een gezamenlijk kijkglas (zie de afbeelding op de volgende pagina) is vertrekpunt voor en biedt houvast in ons dagelijks werk. In ons kijkglas zit bewust een volgorde. In beginsel gaan we ervan uit dat inwoners voor zichzelf en voor elkaar zorgen (grootste cirkel). We stimuleren dat inwoners gebruik maken van algemene en vrij toegankelijke voorzieningen (middelste cirkel). Voor wie ook dat geen oplossing biedt, zijn we er met persoonlijke zorg en hulp bij werk en inkomen (kleinste cirkel). Deze voorzieningen zetten we alleen in als dat echt nodig is. En als andere (voorliggende) oplossingen niet beschikbaar zijn of helpen. Waarbij we realistisch zijn als het gaat om de eigen kracht van inwoners in een kwetsbare situatie.

Gezamenlijk kijkglas

Aan dit kijkglas voegen we twee focuspunten toe. Het zijn 'de vragen die we altijd stellen':

1. Basisbehoeften eerst
- 'Heb je te eten en te drinken, geld om van te leven, geen schulden, een dak boven je hoofd, een goede gezondheid en een veilige thuisomgeving?'

In individuele gevallen zijn we er alert op dat aan deze basisbehoeften is voldaan. Als aan één of meer van deze basisbehoeften niet is voldaan, kijken we samen met de inwoner hoe we de basis op orde kunnen krijgen.

2. Eigen kracht eerst
- 'Wat kun je zelf of met hulp van anderen en wat kunnen wij aanvullend voor je doen?'

Deze vraag stellen we in individuele gevallen maar ook in het geval dat groepen inwoners of organisaties een beroep op ons doen voor (financiële) ondersteuning.

Leidende principes
Leidende principes zijn er niet voor op papier, maar om tot leven gebracht te worden. In het sociaal domein gaan we gericht aan de slag met leidende principes. De leidende principes zijn: luisteren, doen wat nodig is, samenwerken op basis van vertrouwen en ruimte geven aan de kracht in de samenleving. Hoofdstuk 5 somt per doelgroep de activiteiten op die we in gang zetten. We maken onderscheid tussen eigen medewerkers en samenwerkingspartners.

Volgen en bespreken van de voortgang
Het voorstel voor een nieuwe monitor sociaal domein heeft als vertrekpunt de hoofdregel uit het beleidskader: meet met mate, niet alles wat ertoe doet is meetbaar, niet alles wat meetbaar is doet ertoe. In het voorstel staan de opgaven uit het beleidskader centraal: meedoen stimuleren, bestaanszekerheid herstellen, kansengelijkheid vergroten en gezond leven makkelijker maken. Naast tellen en signaleren is er in het voorstel aandacht voor vertellen en

begrijpen. Het onderdeel tellen en signaleren doen we met een vaste set van (kwantitatieve) indicatoren per opgave. Dit moet zorgen voor een basiskennis van het sociaal domein. Het onderdeel vertellen en begrijpen is een flexibeler en meer kwalitatief onderdeel, waarbij wij jaarlijks bepalen op welk onderdeel wordt verdiept. Daarbij kunnen we kiezen voor één onderwerp per opgave of voor één onderwerp dat meerdere opgaven raakt. Op basis van dit voorstel stellen we elk jaar de monitor sociaal domein op. Samen met de raad bepalen we hoe we de nieuwe wijze van monitoren in het sociaal domein een plek geven in de Programmabegroting 2025-2028. Dat doen we in het kader van de methode Duisenberg.

Het principe van signaleren en begrijpen hanteren we ook voor het cliëntervaringsonderzoek. In het huidige cliëntervaringsonderzoek Jeugd en Wmo missen we de nodige duiding. Daarom hebben we een voorstel voor een nieuwe opzet laten ontwikkelen dat naast tellen meer aandacht heeft voor vertellen. Nieuw is ook dat we vragenlijsten uitzetten bij inwoners die een aanvraag voor een voorziening hebben gedaan (dus ook de inwoners waarbij deze aanvraag is afgewezen). De doelgroep wijkt hiermee dus af van voorgaande jaren waarbij alleen inwoners zijn benaderd die ook daadwerkelijk een voorziening hebben gekregen.

Jaarlijks bespreken we de voortgang op een dag die we hiervoor apart organiseren: de 'dag van het sociaal domein'. Op deze dag presenteren we de monitor. De monitor is startpunt voor gesprek. Voor deze dag nodigen we inwoners, ervaringsdeskundigen, raadsleden, leden van de Participatieraad, samenwerkingspartners en onze eigen ambtelijke organisatie uit. De dag staat in het teken van reflecteren, inspireren, leren en elkaar ontmoeten. Naast de inhoudelijke versterking die deze dag oplevert, levert deze dag ook de nodige verbinding op.

Kanttekeningen en risico's

- Een maatschappelijk vraagstuk waar we weinig invloed op hebben, maar dat wel van invloed is op alles wat we doen, is het tekort aan personeel. Dat zien we vooral in de zorg. Nu al en helemaal richting de toekomst. Een simpele oplossing is er niet. Bij het uitvoeren van deze agenda is het goed dit in het achterhoofd te houden.
- Het centraal stellen van de maatschappelijke opgave(n) en het zich rondom die opgave(n) organiseren is vrij nieuw voor ons. Omdat we klaar willen zijn voor de uitdagingen van morgen investeren we gericht in deze manier van samenwerken. Dat begint met investeren in onszelf. Een organisatieadviesbureau helpt ons hierbij. Naast een uitgebreid leertraject voor een kerngroep van 25 adviseurs sociaal domein is er een verkorte basistraining voor overige adviseurs, managers, directie- en collegeleden.
- Van belang is dat de middelen voor het sociaal domein meebewegen met de groei van de gemeente (areaalsystematiek). Zo zijn er middelen nodig voor algemene voorzieningen, zoals onderwijs, sport, cultuur en welzijn. Maar ook personele capaciteit voor bijvoorbeeld dienstverlening in de sfeer van zorg, werk en inkomen. Hier is in de meerjarenbegroting al rekening mee gehouden, maar nog niet op alle onderdelen. Een voorbeeld van het laatste is de Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten (BUIG). Die beweegt mee met het aantal uitkeringsgerechtigden in de gemeente, maar de personele lasten die hieraan verbonden zijn, worden niet uit de BUIG gedekt en zijn niet meegenomen in de areaalsystematiek.

3.3 Wat mag het kosten?

Aan de uitvoering van deze nota zijn, naast de beschikbare ambtelijke capaciteit, geen kosten verbonden. In het geval activiteiten in deze agenda aanleiding zijn voor extra kosten, dan is uitgangspunt dat we deze dekken uit het in de programmabegroting beschikbare budget van de programma's Zorg en Werk, Maatschappelijke Ontwikkeling en Wonen.

Wat zijn de financiële risico's?
Onze gemeente loopt geen vermeldenswaardige financiële risico's bij de uitvoering van deze nota.

3.4 Wie is daarvoor verantwoordelijk?
Het college is verantwoordelijk voor de uitvoering van het beleid. Binnen het college zijn de portefeuillehouders Zorg en Welzijn en Werk en Inkomen aanspreekpunten.

3.5 Welke overige relevante informatie is beschikbaar?
Op verschillende momenten haalden we inbreng op voor de agenda en het voorstel voor de nieuwe monitor sociaal domein. We noemen hier de belangrijkste.
Op 23 mei 2023 organiseerden we het Sociaal domeincafé 'Meedoen mogelijk maken in Haarlemmermeer'. Met een groot aantal belanghebbenden gingen we in gesprek over de doelen (hierna: opgaven) in het beleidskader: meedoen (stimuleren), bestaanszekerheid (herstellen), kansengelijkheid (vergroten), gezond leven (makkelijker maken), met vooral aandacht voor inwoners in een kwetsbare situatie. Ook gingen we in gesprek over de leidende principes in het sociaal domein: luisteren, doen wat nodig is, samenwerken op basis van vertrouwen en ruimte geven aan de kracht in de samenleving. En werkten we samen toe naar de vraag waarmee we (morgen) aan de slag gaan.
Op 15 juni 2023 organiseerden we een dialoogsessie met de raad over meten in het sociaal domein. Op 22 juni 2023 organiseerden we voor een breder gezelschap en onder begeleiding van een extern bureau een Wereldcafé over hetzelfde thema.
Op de bijeenkomsten van 23 mei 2023 en 22 juni 2023 was een vertegenwoordiging van de Participatieraad aanwezig. Deze nota zenden we ter informatie aan de Participatieraad.

3.6 Wanneer en hoe zal de raad/het college over de voortgang worden geïnformeerd?
We vinden het belangrijk tussentijds stil te staan bij de voortgang van deze agenda. Daar organiseren we jaarlijks apart een dag voor: de 'dag van het sociaal domein'. Voor het eerst in 2024. Op deze dag presenteren we de monitor. De monitor is startpunt voor gesprek. Voor deze dag nodigen we de raad, inwoners, ervaringsdeskundigen, de Participatieraad, samenwerkingspartners en onze eigen ambtelijke organisatie uit. De dag staat in het teken van reflecteren, inspireren, leren en elkaar ontmoeten. Naast de inhoudelijke versterking die deze dag oplevert, levert deze dag ook de nodige verbinding op. In 2025 evalueren we het werken met een agenda, voorafgaand aan een nieuwe collegeperiode.

4. Ondertekening

Burgemeester en wethouders van de gemeente Haarlemmermeer,

de loco-secretaris,	de burgemeester,
drs. Rob van Daal	Marianne Schuurmans-Wijdeven
	b.A. Jungen Nobel

Bijlage(n)
- Samenwerkingsagenda 2023-2025 'Meedoen mogelijk maken in Haarlemmermeer'.
- Voorstel nieuwe monitor sociaal domein.